

(กสม. แถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 22/2569)

**กสม. ชี้ศูนย์บริการสาธารณสุข กทม. เลือกปฏิบัติด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องอายุ
กรณีออกหลักเกณฑ์จ้างบุคคลภายนอกช่วยปฏิบัติงาน ถ้าสุดยกเลิกหลักเกณฑ์แล้ว
- ระบุปมที่คินส.ป.ก.ทับซ้อนที่อุทยานเขาปู่ - เขาย่า จ.นครศรีธรรมราช ยังไม่เข้าข่ายละเมิดสิทธิฯ และ
หน่วยงานเร่งปรับปรุงแผนที่ One Map และผ่อนปรนหลักเกณฑ์ช่วยชาวสวนยางได้สิทธิปลูกยางทดแทน**

วันศุกร์ที่ 19 มิถุนายน 2569 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายสันต์ ภัยหลิกดิ์ และ นางปริดา คงแป้น กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 22/2569 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

**1. กสม. ชี้ศูนย์บริการสาธารณสุข กทม. เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งอายุ กรณีออกหลักเกณฑ์จ้าง
บุคคลภายนอกช่วยปฏิบัติงาน แต่ได้มีการยกเลิกหลักเกณฑ์แล้ว**

นายสันต์ ภัยหลิกดิ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานศูนย์บริการสาธารณสุข 56 ทับเจริญ ราชหนึ่ง เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2569 ระบุว่า เมื่อเดือนกันยายน 2568 ศูนย์บริการสาธารณสุข 56 ทับเจริญ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร (กทม.) (ผู้ถูกร้อง) ได้ออกหลักเกณฑ์การจ้างบุคคลภายนอกช่วยปฏิบัติงาน (เพิ่มเติม) กำหนดให้การจ้างกลุ่มบุคคลภายนอกที่จ้างเป็นรายชั่วโมงหรือรายวันให้จ้างได้ถึงอายุ 60 ปี ซึ่งต่างจากกลุ่มข้าราชการ ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวที่เกษียณอายุของผู้ถูกร้องให้จ้างได้ถึงอายุ 65 ปี และกลุ่มบุคคลภายนอกที่เป็นสาขาขาดแคลนให้จ้างได้ถึงอายุ 70 และ 75 ปี ผู้ร้องเห็นว่าหลักเกณฑ์การจ้างดังกล่าวเป็นการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่สาขาขาดแคลน ซึ่งกระทบสิทธิผู้สูงอายุในการทำงาน จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รับรองให้บุคคลทุกคนได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกันตามกฎหมาย และกำหนดให้รัฐส่งเสริมประชาชนให้มีงานทำอย่างเหมาะสมกับความสามารถ และศักยภาพตามวัยเพื่อมีรายได้ที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ โดยรัฐควรสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีโอกาสประกอบอาชีพที่เหมาะสมตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ประกอบกับข้อมติที่ 177 ของการประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 78 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2566 ระบุว่า รัฐควรตระหนักถึงสิทธิผู้สูงอายุด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งอายุ และขยายโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าถึงงานที่มีคุณค่าและมีรายได้ที่เพียงพอโดยส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานตามทักษะและความสามารถเพื่อให้ผู้สูงอายุมีโอกาสกลับเข้าทำงานทั้งในภาคทางการและไม่เป็นทางการ

จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า ศูนย์บริการสาธารณสุข 56 ทับเจริญ ผู้ถูกร้อง กำหนดหลักเกณฑ์การจ้างบุคคลภายนอกช่วยปฏิบัติงานตั้งแต่ปี 2569 เป็นต้นไป โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มที่เป็นบุคคลภายนอกที่จ้างเป็นรายชั่วโมงหรือรายวันให้จ้างได้ถึงอายุ 60 ปี (2) กลุ่มข้าราชการ ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวที่เกษียณอายุของผู้ถูกร้องให้จ้างได้ถึงอายุ 65 ปี และ (3) กลุ่มบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นสาขาขาดแคลน ได้แก่ เกษีกรและพยาบาลวิชาชีพให้จ้างได้ถึงอายุ 70 ปี แพทย์และทันตแพทย์ให้จ้างได้ถึงอายุ 75 ปี

ขณะที่สำนักอนามัย กทม. ซึ่งเป็นต้นสังกัดของผู้ถูกร้องกำหนดนโยบายจ้างบุคคลภายนอกที่มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ช่วยปฏิบัติงานในสำนักงาน กองหรือศูนย์บริการสาธารณสุข โดยแนวทางและหลักเกณฑ์ การจ้างไม่กำหนดอายุสำหรับการจ้างเป็นการเฉพาะกลุ่ม แต่ให้ผู้สมัครรายใหม่ต้องมีอายุไม่เกิน 70 ปี ในวันที่สมัครและสามารถปฏิบัติงานได้จนถึงอายุ 75 ปี โดยผู้สมัครจะเข้ารับการประเมินที่แตกต่างกันตาม ช่วงอายุดังนี้ (1) อายุต่ำกว่า 65 ปี ประเมินแบบทดสอบด้านจิตวิทยา (2) อายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ประเมิน แบบทดสอบด้านจิตวิทยาและทดสอบสมรรถนะด้านสมอง และมีการประเมินสุขภาพจิตในบางตำแหน่ง ตามที่กำหนด และ (3) อายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ประเมินสมรรถนะด้านสมองทุกปีโดยให้ปฏิบัติงานได้ถึง 75 ปี

กสม. เห็นว่า การที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 56 ทับเจริญ ผู้ถูกร้อง นำเหตุแห่งอายุมากำหนดเป็น หลักเกณฑ์การจ้างบุคคลภายนอกช่วยปฏิบัติงานเป็นการเฉพาะ โดยแยกเป็นกลุ่มบุคคลภายนอก กลุ่มข้าราชการ ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวที่เกษียณอายุของผู้ถูกร้อง และกลุ่มบุคคลภายนอกที่เป็น สาขาขาดแคลน เป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องอายุ กระทั่งต่อโอกาสในการทำงาน ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กรณีตามคำร้องจึงรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องมีการเลือกปฏิบัติ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2568 ภายหลังผู้ร้องได้ร้องเรียนเรื่องดังกล่าวมายัง กสม. ผู้ถูกร้องได้ยกเลิกหลักเกณฑ์การจ้างบุคคลภายนอกช่วยปฏิบัติงาน (เพิ่มเติม) ตามที่คณะกรรมการบริหาร ศูนย์สาธารณสุขและคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพของผู้ถูกร้องเสนอแล้ว โดยนำ หลักเกณฑ์การจ้างบุคคลภายนอกของสำนักอนามัย กทม. ซึ่งเป็นต้นสังกัดมาเป็นหลักเกณฑ์ในการรับสมัคร เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป สามารถสมัครงานได้ตามความสามารถและ ศักยภาพที่เหมาะสมกับวัยแล้ว โดยพิจารณาประกอบวุฒิการศึกษา ทักษะและสมรรถนะเพื่อให้การจัดบริการมี มาตรฐานและความปลอดภัยแก่ผู้ที่มารับบริการ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมสนับสนุนสิทธิผู้สูงอายุในการเข้าถึง การจ้างงานที่มีคุณค่า สมศักดิ์ศรี และมีรายได้

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2569 จึงมีมติว่าเมื่อผู้ถูกร้องได้ยกเลิกหลักเกณฑ์ดังกล่าวอันเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุแล้ว จึงเป็นกรณีที่ได้มีการแก้ไขปัญหอย่างเหมาะสมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ. ศ. 2560 มาตรา 39 (5) ประกอบมาตรา 39 วรรคสอง จึงเห็นควรยุติเรื่อง

2. กสม. ชี้ปมที่ดิน ส.ป.ก.ทับซ้อนที่อุทยานเขาปู่ - เขาย่า ต.เขาพระทอง จ.นครศรีธรรมราช ยังไม่เข้าข่ายละเมิดสิทธิฯ และหน่วยงานเร่งปรับปรุงแผนที่ One Map และผ่อนปรนหลักเกณฑ์ ช่วยชาวสวนยางเข้าถึงสิทธิขอรับการสนับสนุนปลูกยางทดแทน

นางปรีดา คงแป้น กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนผ่านสำนักงาน กสม. พื้นที่ภาคใต้เมื่อเดือนเมษายน 2568 ระบุว่า ผู้ร้องและประชาชนในตำบลเขาพระทอง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับมรดกในที่ดินจากบรรพบุรุษและเข้าทำประโยชน์ปลูกยางพารา โดยสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช ออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. 4-01) ให้ประชาชนซึ่งได้ทำประโยชน์ในที่ดินต่อเนื่องมาโดยตลอด และสามารถใช้ออกสาร ส.ป.ก. 4-01 ขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนจากการยางแห่งประเทศไทย สาขาร่อนพิบูลย์ ให้มีการปลูกแทน คือ การปลูกยางพันธุ์ดี หรือไม้ยืนต้นชนิดอื่นที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ แทนต้นยางเก่าทั้งหมดหรือบางส่วน

เมื่อปี 2566 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชสำรวจแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่ - เขาย่า ปรากฏว่าที่ดินบางส่วนที่ได้รับ ส.ป.ก. 4-01 ทับซ้อนกับเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยานแห่งชาติ ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิกถอน ส.ป.ก. 4-01 จากผู้ร้องและประชาชนในตำบลเขาพระทอง อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องและประชาชนยังสามารถเข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวได้ แต่ถูกห้ามบุกรุก เผ้วถาง หรือตัดต้นยางพาราที่เสื่อมสภาพ ทั้งยังไม่สามารถขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนได้ ทำให้ได้รับความเดือดร้อน จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 (3) กำหนดให้รัฐจัดให้มีมาตรการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนมีที่ทำกินอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และมาตรา 73 กำหนดให้รัฐมีมาตรการหรือกลไกช่วยเหลือเกษตรกรประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ให้มีที่ทำกินโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่าสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช ออกเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ตำบลเขาพระทอง โดยชอบด้วยกฎหมาย และประชาชนใช้ที่ดินดังกล่าวทำประโยชน์ปลูกยางพาราต่อเนื่องมาโดยตลอด แม้ต่อมาจะพบว่าที่ดินบางส่วนทับซ้อนกับเขตอุทยานแห่งชาติ แต่สำนักงานปฏิรูปที่ดินฯ ยืนยันว่ายังไม่เพิกถอนเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ของประชาชน และยังสามารถนำเอกสารดังกล่าวเป็นหลักฐานในการขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนได้ ในขั้นนี้ จึงยังไม่ปรากฏว่าหน่วยงานของรัฐมีภาระละเมิดสิทธิมนุษยชน

ส่วนประเด็นที่ผู้ร้องและประชาชนไม่สามารถขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนจากการยางแห่งประเทศไทย สาขาร่อนพิบูลย์ ให้มีการปลูกแทน ปรากฏว่า การยางแห่งประเทศไทยฯ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนแก่ประชาชนในพื้นที่ตำบลเขาพระทองตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระเบียบการยางแห่งประเทศไทยว่าด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทน พ.ศ. 2565 ซึ่งกำหนดให้ใช้เฉพาะเอกสารสิทธิที่ดินที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้และการอ้างสิทธิโดยมิชอบ

เมื่อพิจารณาผลการตรวจสอบเอกสารของผู้ร้องและประชาชนที่เกี่ยวข้อง 10 ราย ปรากฏว่าผู้ร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนและได้รับอนุมัติแล้ว ส่วนผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนอีก 6 ราย ไม่ได้รับการสนับสนุนเพราะยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรหรือไม่เคยยื่นขอรับการสนับสนุน ซึ่งมีใช้การปฏิเสธโดยการยื่นประท้วงต่อหน่วยงานใด สำหรับอีก 3 ราย ที่ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรแล้วแต่ไม่มีเอกสารสิทธิที่ดินที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์เป็นผลสืบเนื่องจากสถานการณ์ความทับซ้อนของแนวเขตที่ดิน ซึ่งยังอยู่ระหว่างการดำเนินการ ในขั้นนี้จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่าหน่วยงานประเทศไทยฯ ละเมิดสิทธิมนุษยชน

อย่างไรก็ดี กสม. มีข้อห่วงกังวลว่า แม้เอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ยังไม่ถูกเพิกถอน แต่ข้อจำกัดในทางปฏิบัติที่ห้ามมิให้ประชาชนตัดต้นไม้พาราที่หมดสภาพและต้องผ่านกระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการระดับจังหวัด ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิในการประกอบอาชีพและมาตรฐานการครองชีพของประชาชนที่พึ่งพิงสวนยางพาราเป็นรายได้หลักอยู่แล้วในปัจจุบัน ยิ่งไปกว่านั้น หากกระบวนการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ (One Map) เพื่อแยกแยะพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินและพื้นที่อนุรักษ์แล้วเสร็จ อาจต้องเพิกถอนสิทธิของประชาชนในที่ดิน 200 แปลงซึ่งมีเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ทับซ้อนกับเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่ - เขาย่า โดยเฉพาะผู้ที่อยู่อาศัยมาก่อนปี 2540 ที่มีสถานะเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ทั้งนี้ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 64 ได้กำหนดกลไกคุ้มครองสิทธิของประชาชนกลุ่มดังกล่าวไว้แล้ว ดังนั้น หากต้องมีการดำเนินการใดที่กระทบต่อสิทธิของประชาชน จะต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง สร้างความเข้าใจแก่ประชาชน และกำหนดมาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2569 จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะไปยังคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ให้ร่วมกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) กรมอุทยานแห่งชาติฯ และกรมป่าไม้เร่งรัดการจัดทำแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ หรือ One Map มาตราส่วน 1 : 4,000 ให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว โดยเปิดให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างโปร่งใส โดยคุ้มครองสิทธิประชาชนกลุ่มที่ได้รับ ส.ป.ก. 4-01 มาตั้งแต่ปี 2537 ให้ได้รับสิทธิต่อไป ส่วนกลุ่มชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม (อยู่ก่อนปี 2540) ที่ไม่มีสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 ให้เข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สิทธิของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ส่วนกลุ่มที่เข้าทำประโยชน์หลังประกาศเขตอุทยานฯ ให้ใช้กลไกคุ้มครองตามมาตรา 64 แห่ง พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เพื่อรับรองสิทธิทำกิน

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะให้การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ประชาสัมพันธ์และช่วยเหลือเกษตรกรที่มีคุณสมบัติครบถ้วนแต่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน ให้สามารถเข้าถึงกระบวนการขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนได้อย่างครบถ้วน พร้อมพิจารณาผ่อนปรนระเบียบเป็นการชั่วคราว สำหรับเกษตรกรที่ ส.ป.ก. 4-01 อยู่ในขั้นตอนตรวจสอบสิทธิ โดยอนุโลมให้ใช้หลักฐานการทำกิน เช่น ใบเสร็จภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท. 5) แทนเอกสารสิทธิชั่วคราว เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้ชาวบ้านสามารถโค่นและปลูกยางทดแทนเพื่อการยังชีพได้

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

19 มิถุนายน 2569